

Berhida Frida

Anyám nővére, Berhida Frida látható a képen, amely nem sokkal az esküvője előtt, 1918-ban készült, Munkácson. Volt néhány ilyen képe, amit a rokonoknak és a barátoknak adott emlékebe. Anyám is kapott egyet. Anyám családjáról csak annyit tudok, hogy Munkácson éltek. Anyám szüleit nem ismertem, jóval a születésem előtt meghaltak. A családnevük Berhida volt, de másra nem emlékszem. Anyámat Eszternek hívták, 1899-ben született, Munkácson. Egy fiú- és két leánytestvére volt. Nem tudom, hogy a testvérei mikor születtek, úgy rémlik, hogy anyám volt a legfiatalabb. A nővéreiről csak annyit tudok, hogy nagyon szép lányok voltak, Frida 1912-ben még egy párizsi szépségversenyt is megnyert, de többet erről sem tudok. Anyám nagyon szerette Fridát, sokat mesélt róla. Frida férjhez ment, utána otthon maradt, és a háztartást vezette. Munkácson 1944 tavaszán jelölték ki a gettót. A Zsidó és a Dankó utcát körbekerítették szögesdróttal, a város zsidóságát pedig kötelezték arra, hogy odaköltözzenek. Már néhány hete ott voltunk a gettóban, amikor a kapunál kítűztek egy hirdetőményt, hogy mindenki vegyen magához élelmet, szedje össze a holmiját, és készüljön föl az útra. Ungvárra vittek minket, a téglagyárba.

Körülbelül tíz napot töltöttünk az ungvári gettóban. 1944 áprilisában marhavagonok gördültek a téglagyárhoz, azokba a kocsikba szállítottak föl minket. Tudtuk, hogy koncentrációs táborba visznek, a munkácsi gettóban már korábban keringtek híresztelések a táborokról. Azt viszont egyikünk sem tudta, hogy ezek megsemmisítő táborok. Azt hittük, hogy kényszermunkatelepekről van szó, valami olyasmiről, mint a munkaszolgálat. [Randolph L. Braham szerint Munkácson két gettót hoztak létre: 'A hozzávetőlegesen 13 000 munkácsi zsidót április 18-án parancsolták a gettóba. A gettó a város zsidónegyedében létesült: a Latorca, a Dankó, a Kálvin, a Töltés, a Zrínyi, a Munkácsi, a Szent Márton, a Mikes Kelemen, a Csokoli, a Zenész és a Malom utca tartozott hozzá', a másik gettót pedig a Sajovits-téglagyárban állították föl kb. 14 000 falusi zsidó számára (A magyar Holocaust, Budapest, Gondolat /Wilmington, Blackburn Inc. é. n. /1981/, 1. kötet, 428. oldal). Braham szerint Munkácsról két részletben deportálták a zsidókat: először a Sajovits-téglagyárból (május 15-ig ez a művelet befejeződött), majd helyükre költöztették a munkácsi zsidókat, akiket május 19. és május 24. között deportáltak kilenc szerelvényvel. Braham nem említi, hogy a munkácsiakat átszállították volna Ungvárra. Elképzelhető, hogy Hochman Tibort ezen a ponton megcsalja az emlékezete, és nem az ungvári téglagyárba vitték át őket, hanem a városi gettóból kivitték a Sajovits-téglagyárba. De természetesen még az is lehetséges, hogy valamilyen okból egy részüket átszállították Ungvárra. Az Ungváron összegyűjtött kb. 18 000 embert a Moskovits-téglagyárban és a Glück-fatelepen zsúfolták össze, majd május 17. és május 31. között, öt transzportban deportálták Auschwitzba. -- A szerk.] Amikor megérkeztünk Auschwitzba, szétválasztottak minket. Akkor még nem tudtam, hogy a szüleimet, Adalbert öcsémet, apám szüleit, anyám Jákob nevű testvérét, aztán a nővérét -- akinek a nevére nem emlékszem --, annak a férjét és gyermekeit már akkor beterelték a gázkamrába. A gázkamrában halt meg apám nővérei közül Frida és Fáni, aztán Rézsi, Rézsi férje [Rézsi férjéről máshol azt állította, hogy a munkaszolgálat során pusztult el. -- A szerk.] és gyermekei, valamint Eszter és gyermekei [Eszternek -- akinek a férje nem volt zsidó -- maradt életben gyereke, ma is él Munkácson. Nem tudni, hány gyereke volt Eszternek. -- A szerk.]. A koncentrációs táborba csak anyám nővére, Frida élte túl. Frida gyönyörű nő volt, és úgy látszik, megszánták, nem küldték gázkamrába, ott dolgozott valahol. A gyermekei viszont meghaltak. A háború után Frida súlyos betegen visszatért Munkácsra. 1949-ben halt meg.